

Skoler og fri programvare

Hvorfor skal skoler benytte fri programvare? Det er det mange grunner til. Grunnleggeren av begrepet fri programvare (eng: free software) forklarer her hvorfor skoler bør benytte fri programvare:

Hvorfor skoler kun bør bruke fri programvare

av Richard M. Stallman

Det er generelle grunner til at alle som bruker en datamaskin bør insistere på fri programvare. Det gir brukeren frihet til å kontrollere datamaskinen sin. Med proprietær programvare, så gjør datamaskinen som eieren av programvaren vil at den skal gjøre, ikke som du vil at den skal gjøre. Fri programvare gir også brukerne frihet til å samarbeide med hverandre, til å leve redelig. Disse grunnene gjelder såvel for skoler som for oss alle.

Men det er spesielle grunner som gjelder for skolene. Det er disse som er temaet for denne artikkelen.

For det første kan skolene spare penger med fri programvare. Selv i de rikeste landene mangler skolene penger. Fri programvare gir skolene, som andre brukere, frihet til å kopiere og omfordele programvaren, slik at skolesystemet kan lage kopier til alle datamaskinene sine. I fattige land, så kan dette hjelpe til med å lukke det digitale skillet.

Denne åpenbare grunnen er heller overfladisk, om enn viktig. Og utviklere av proprietær programvare kan fjerne denne ulempen ved å donere kopier til skolene. (Pass opp! en skole som aksepterer dette tilbudet kan bli nødt til å betale for framtidige oppgraderinger). Så la oss se på de dypere grunnene.

Skolene bør lære elevene en måte å leve på som tjener hele samfunnet. De bør fremme bruk av fri programvare på samme måte som de fremmer resirkulering. Hvis skolene lærer elevene fri programvare, så vil elevene bruke fri programvare også etter at de har tatt eksamen. Dette vil hjelpe samfunnet som helhet med å slippe unna dominansen og overprisingen fra kjempesfirmaer. Disse firmaene har samme grunn for å tilby gratis eksemplarer til skolene som tobakkselskaper har for å tilby gratis sigaretter: for å få barn til å bli

avhengige (1) De vil ikke gi rabatter til disse elevene når de har vokst opp og tatt eksamen.

Fri programvare lar elevene lære hvordan programvare virker. Når elevene kommer i tenårene, så vil noen av dem ha lyst til å lære alt som kan læres om datamaskinen sin og programmene. Det er i denne alderen at de som skal bli gode programmerere bør lære det. For å lære å skrive god programvare, så må elevene lese mye kode og skrive mye kode. De trenger å lese og forstå virkelige programmer som folk virkelig bruker. De vil være intenst nysgjerrige på å lese kildekode til programmer som de bruker hver dag.

Proprietær programvare avviser denne kunnskapstørsten: den sier, "Kunnskapen som du ønsker er en hemmelighet ? å lære er forbudt!". Fri programvare oppmuntrer alle til å lære. Fellesskapet for fri programvare avviser "teknologipresteskapet" som holder allmennheten i uvitenhet om hvordan teknologi virker; vi oppmuntrer elever i hvilken som helst alder og situasjon til å lese kildekode og å lære så mye som de vil vite. Skoler som bruker fri programvare vil gi mulighet til framgang for talentfulle programmeringselever.

Den neste grunnen til å bruke fri programvare i skolen er på et enda dypere nivå. Vi venter at skolen skal lære elevene grunnleggende fakta og nyttige ferdigheter, men det er ikke det hele. Skolens mest fundamentale oppgave er å lære folk å bli gode borgere og gode naboer ? å samarbeide med andre som trenger hjelp. Når det gjelder datamaskiner, så betyr dette å lære elevene å dele programvare. Grunnskolene, først og fremst, bør si til elevene, "Hvis du tar med deg et program til skolen, så må du dele det med de andre barna". Selvfølgelig, så må skolen gjøre det samme: alle programmene som skolen installerer for elevene bør være tilgjengelig for elevene slik at de kan kopieres, tas med hjem og deles videre.

Å lære elevene å bruke fri programvare, og å delta i fellesskapet for fri programvare, er en time i praktisk samfunnslære. Elevene lærer rollemodellen knyttet til offentlig forvaltning istedet for den til finansmagnaten. Alle nivåer i skolen bør bruke fri programvare.

(1) RJ Reynolds tobakkselskap ble i 2002 gitt en bot på 15 millioner dollar for å ha delt ut gratis sigarettprøver på tilstelninger der det var barn til stede. Se

http://www.bbc.co.uk/worldservice/sci_tech/features/health/tobaccotrial/usa.htm

Copyright © 2003 Richard Stallman. Originaltekst:

<http://www.gnu.org/philosophy/schools.html>

Ordrett gjengivelse og distribusjon av hele denne artikkelen tillates uten honorar i hvilket som helst medium forutsatt at denne bemerkningen er bevart.

Særlig det han skriver om at «*Fri programvare lar elevene lære hvordan programvare virker. Når elevene kommer i tenårene, så vil noen av dem ha lyst til å lære alt som kan læres om datamaskinen sin og programmene. Det er i denne alderen at de som skal bli gode programmerere bør lære det.*» tror jeg er svært viktig, ja kanskje det viktigste.

Norge trenger dyktige programmerere. Se på programmeringsspråk som et hvilket som helst annet språk. Noen, kanskje spesielt gutter, har lettere for å tilegne seg et programmeringsspråk, enn et «menneskespråk». Hvordan stimulerer skolen idag disse elevene? Norsk næringsliv (kunnskapsindustrien) skriker etter dyktige programmerere (sjekk selv på f.eks. [Kongsberg Gruppens oversikt over ledige stillinger](#)). Derfor bør man allerede fra barneskolen sørge for at elevene får et forhold til fri programvare. Med fri programvare lærer elevene seg å laste ned og ta i bruk tusener av programmer, og noen vil laste ned utviklingsverktøy (programmeringssverktøy) hvr de selv kan lage små programmer eller studere hvordan en annens program er bygd opp. Denne muligheten har ikke norske elever i dag. Og kunnskapsindustrien vår skriker etter dyktige programmerere.

Kan det være en sammenheng?

Som initiativtager til [Nasjonalt kompetansesenter for fri programvare](#), lokalisert til Buskeruds «hovedstad» Drammen, har Buskerud fylkeskommune en unik mulighet til å føre an når det gjelder bruk av fri programvare i den videregående skolen. Jeg har tidligere hevdet, og mener fortsatt, at det ikke blir noe gjennombrudd for fri programvare i den videregående skolen før PC-produsentene tilbyr bærbare PC-er ferdig installert med fri programvare.

I USA har Dell siden våren 2007 solgt et utvalg av sine PC-er med linuxdistribusjonen Ubuntu, Walmart selger et par-tre modeller, samt at det finnes noen nettbutikker som har spesialisert seg på å selge PC-er med fri programvare på.

- Dell vurderer å tilby PC-er med linuxdistribusjonen Ubuntu også i Norge
- Den norske PC-leverandøren Multicom selger PC-er med Ubuntu. Du sparer mange tusen kroner.

Men nå kommer det stadig flere små, lette bærbare PC-er fra østens PC-produsenter. En av de mest interessante i så måte er den taiwanske PC-produsenten Asus sin Eee PC 701.

Buskerud fylkeskommune kommer til å teste ut denne maskinen for å se om den er aktuell til bruk for elevene i våre videregående skoler (se eget menypunkt om dette i menyen til høyre).